

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 14. V Ljubljani, 30. septembra 1914. Letnik XXXI.

Obseg: Sestra M. Lidvina Purgaj. — Ogled tvornice apnenega dušika v Dalmaciji. — Vojaki s kroglijami — mi pa z umetnimi gnojili! — Kako in zakaj sejte veliko ozimnega žita. — Vzgoja gozdov in izpremenitev bukovih gozdov v mešane. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Sestra M. Lidvina Purgaj,

generalna prednica šolskih sester v Mariboru in bivša voditeljica internata ter učiteljica kmetijske gospodinjске šole c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Prednica podružnice mariborskih šolskih sester v Marijanišču v Ljubljani, č. g. Lidvina Purgaj, je bila proti svoji volji, in sicer zbog njene velike sposobnosti in njenih vrlin dne 8. septembra t. l. od svojih č. gg. sester voljena za generalno prednico (gospo mater) šolskih sester, t. j. samostojnega III. reda sv. Frančiška Asiškega v Mariboru. Vsled tega mora č. g. mati zapustiti svoj delokrog v Ljubljani in se preseliti v Maribor, kjer prevzame odgovorne posle svojega vzvišenega poklica.

C. kr. kmetijska družba je sicer ponosna na odliko, ki je zadela č. g. mater Lidvino. Saj vidi v tej odliki dokaz, kakšno izborna moč je imela na svoji gospodinjški šoli; vendar smatra njeno izgubo za težak udarec.

Pred 16 leti je kmetijska družba otvorila svojo gospodinjško šolo v Marijanišču v Ljubljani in č. g. mati Lidvina, kot prednica šolskih sester v Marijanišču, je prevzela tudi vodstvo internata in pouka na gospodinjški šoli, kateremu poslu je posvetila vse svoje sile. Takrat je vstopila v čisto nov poklic, ki se mu je z neumorno žilavostjo posvetila. Sama se je učila in pripravljala z

obiskom drugih enakih šol za učiteljico gospodinjstva in je tako postala v tej panogi veščakinja, kar spričuje od nje spisana izborna strokovna knjiga »Gospodinjstvo«. Ravnateljstvo gospodinjске šole je sicer poverjeno kmetijskemu strokovnjaku izmed uradnikov kmetijske družbe, a značaj te šole in posebej z njo združeni internat sta taka, da more biti prava vodilna moč le ženska; ta je bila resnično vedno č. g. mati Lidvina, ki je kot prava mati v vseh ozirih vzgojila na stotine vrlih gospodinj. Da ima družbena gospodinjška šola v Ljubljani danes med Slovenci tak dober sloves, je to največ njena zasluga.

Predpogoj dobrega uspevanja takih zavodov, kakor je družbena gospodinjška šola, je složno sodelovanje vseh činiteljev, ki jih vzdržujejo ter vodijo in učnega osebja. Tako složno sodelovanje je pa vedno bilo na družbeni gospodinjški šoli in na tem ima pač vse zasluge č. g. mati Lidvina. V teku 16 let je bilo veliko osebnih izprememb, tako pri č. gg. sestrah, ki so v šoli poučevale, kakortudi pri kmetijski družbi in pri njenem učiteljskem osebju, a niti enkrat ni prišlo v celi ti dolgi dobi do najmanjšega nesporazuma, in to dejstvo več govori za spretno delovanje č. g. matere Lidvine, kakor najdaljši

Sestra M. LIDVINA PURGAJ,

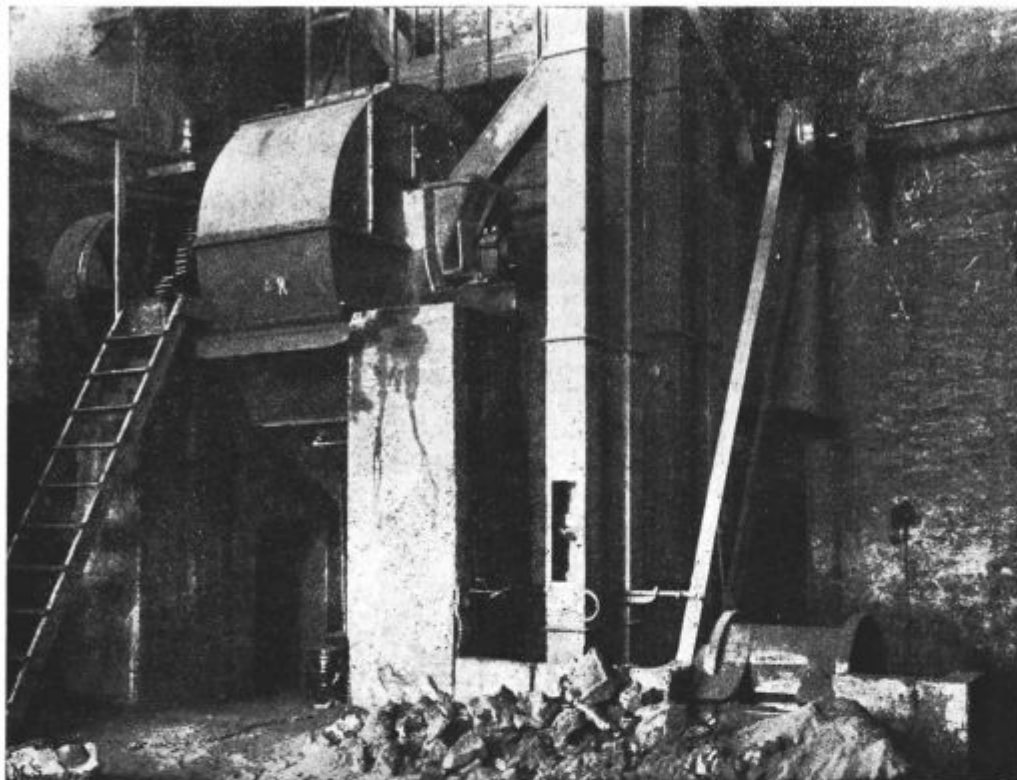
generalna prednica šolskih sester v Mariboru in bivša voditeljica internata ter učiteljica kmetijske gospodinjске šole c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

laskavi spis.

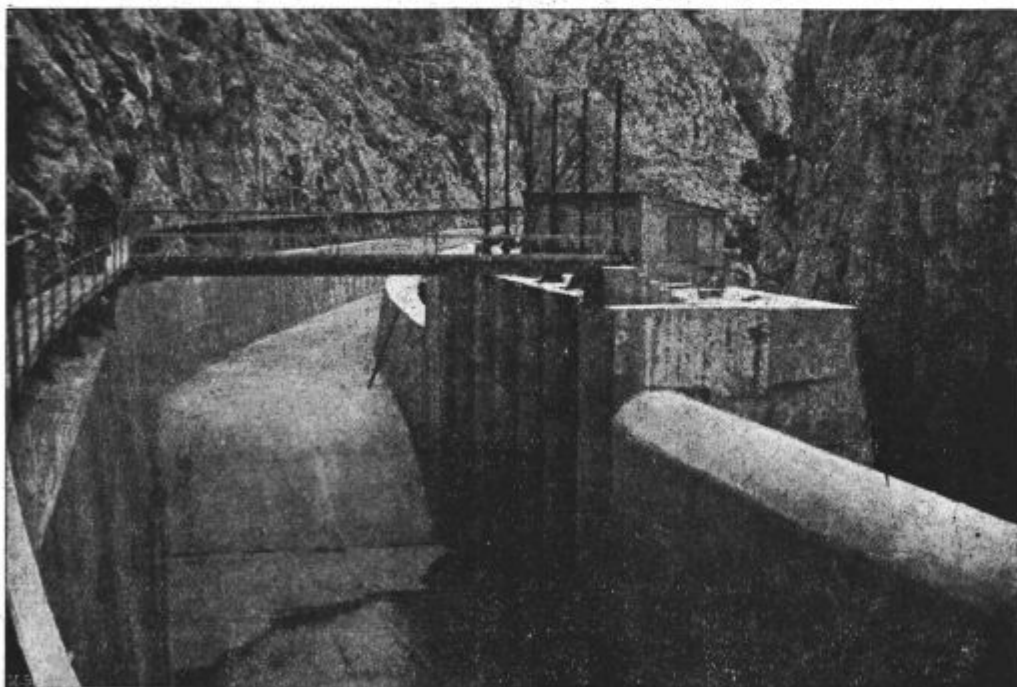
C. kr. kmetijska družba nima moči v velik prid

svoje gospodinske šole č. g. mater Lidvino v Ljubljani pridržati; zato ji končno ne preostane drugega, kakor udati se, ne da bi ji mogla izkazati svojo veliko hvaležnost z drugim nego z objavo tega spisa, opremljenega z njeno podobo. Podoba vrle prve voditeljice

ljudomilo gospo materjo občevati v dobrotornem zavodu Marijanišča. Bog ji tisočerkokrat poplačaj njen trud in jo ohrani še dolgo zdravo in čvrsto ter uspešno delujočo na čelu njenega reda, ki je posvečen edinole požrtvovalnemu delu za človeštvo!

Podoba 70. Krške tvornice: kamnolomnik in mlin za apneni dušik.

Podoba 71. Omiške tvornice: iz betona napravljena nova struga reke Cetine, na desni strani zatvornice za odvajanje vode ob povodnjih.

družbene gospodinske šole naj vzbuja trajno hvaležen spomin na tišto dobo šole, v kateri se je ta razvijala iz malih pričetkov v vzoren zavod ter bodi tudi spomin stoterim gojenkam, ki jih je vzgojila v vrle gospodinje, njih staršem in tisočkim drugim, ki so imeli priliko z

skega obsega. Tvorница je zgradila poleg drugega mnogo cest, ki jih tudi okoličani uporabljajo, dalje napravila za reko Cetino do 2 km dolgo strugo iz betona v skalovje, po kateri teče voda do predora, dolgega poldrugi kilometer. Skozi ta predor teče voda na tur-

Ogled tvornice apnenega dušika v Dalmaciji.

(S potovanja poročja dr. H. Lipschütz iz Prage.)

(Dalje.)

Pridobljeni apneni dušik pride v stroj za drobljenje kamnja in od tamkaj v mlin (podoba 70). Iz mlina pride takozvano surovo blago, t. j. apneni dušik, ki ima v sebi 18 do 21 % dušika, poleg tega pa še nekaj nevezanega živega apna in oglja. Ker vsebuje ta snov živo apno, zato se rabi v poljedelstvu za pokončevanje plevela, in sicer takozvane grintave zeli ali repiča.

Predense spravi apneni dušik v trgovino kot gnojilo, treba je živo apno v njem ugasiti, kar se zgodi s tem, da se mu primeša nekoliko vode. Da se preveč ne praši, in da se posamezni delci apnenega dušika bolj skupaj drže, zato ga pa pomešajo z oljem.

Mešanje z vodo in oljem se vrši v posebnih strojih, takozvanih gnetilnikih, ktere kaže podoba 71. Zmešano blago je gotovo za kupčijo in ima 15 do 17 % dušika. Takega apnenega dušika izdelajo v šibeniški tvornici na leto okroglo pet tisoč ton, ali pet milijonov kg.

Ker se pa potrebe po apnenem dušiku vedno večajo, zato je akcijska družba, ki je lastnica teh tvornic, namenjena v svoji novi tvornici v Omišu na reki Cetini, kjer bo imela na razpolago 80.000 konjskih sil, izdelovati do 15.000 ton apnenega dušika na leto. Obrat v teh tvornicah se začne v najkrajšem času, pa še ne v celem obsegu.

Tudi pri tej tvornici so naprave prav velikan- je zgradila poleg drugega okoličani uporabljajo, dalje napravila za reko Cetino do 2 km dolgo strugo iz betona v skalovje, po kateri teče voda do predora, dolgega poldrugi kilometer. Skozi ta predor teče voda na tur-

bine kakor v Šibeniku. Podobe 72., 73., in 74. nam kažejo veličino te struge; na podobi 73. se vidi tudi izliv struge v predor. Skozi zatvornice ob strani spuščajo ob povodnjih preobilo vodo.

(Konec prihodnjič.)

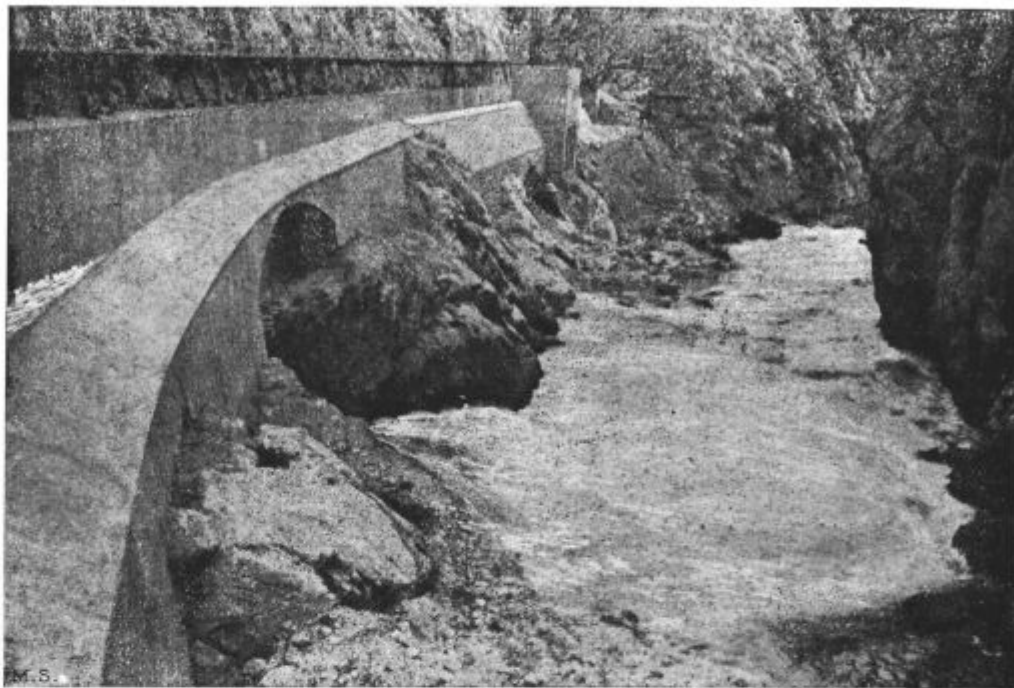
Že v prejšnji številki „Kmetovalca“ smo opozarjali na nekatere naše naloge v sedanjih časih, ki morajo vse meriti na to, da skrbimo za dovolj kruha, to je hrane vobče. Le z največjim naporom bomo mogli poskrbeti za dovolj hrane, kajti vsak uvoz nam je za-

Vojaki s krogli — mi pa z umetnimi gnojili!

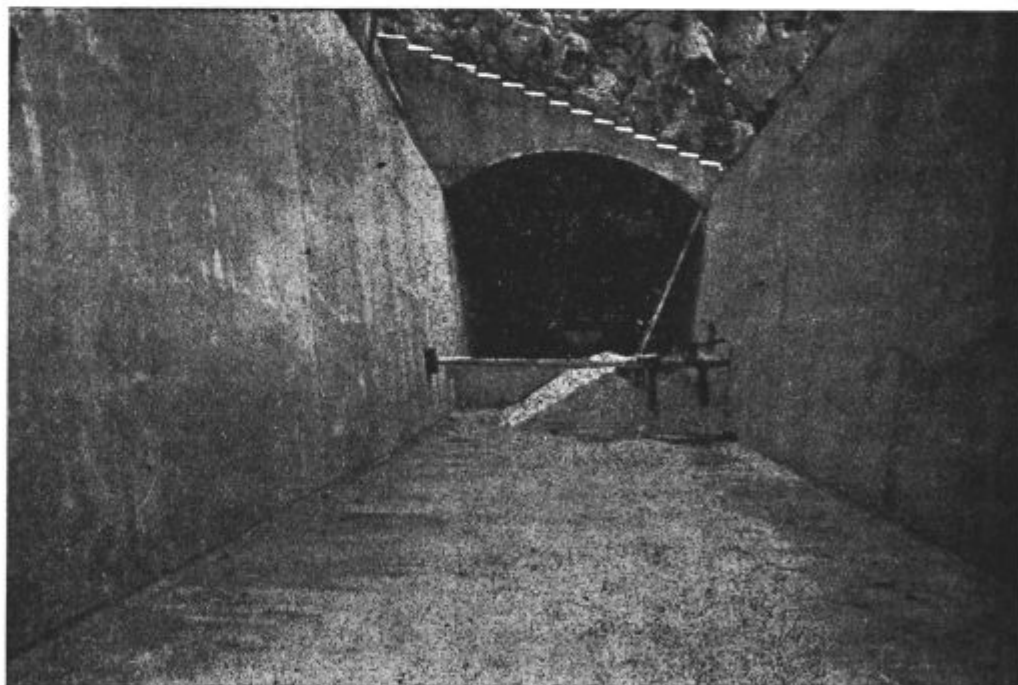
V velikansko svetovno vojsko je zapletena poleg drugih držav tudi naša staroslavna Avstrija. Zmagati moramo in zmagali bomo! Za to so nam porok milijoni nadvse hrabrih naših vojakov, cvet našega prebivalstva. Da se pa morejo hrabro boriti, zato jih moramo dobro preskrbeti z vsem potrebnim. Vojska ni šala in če velja izrek, da je zanjo treba denarja, zopet denarja in še enkrat denarja, je to med drugim tako razumeti, da morajo biti boreči se vojaki dobro založeni s hrano, dalje da tudi doma ostalo prebivalstvo vojskujoče se države ne sme pomanjkanja trpeti in da mora biti po končani zmagoviti vojski neizstradano in dobrostojno.

V poljedelskih državah, kakor je po večini naša Avstrija in posebno pa naša ožja domovina, to so južnoavstrijske slovenske pokrajine, nimajo v vojskinih časih kmetovalci majhnih dolžnosti, kajti oni imajo skrbeti za dobro prehrano vojakov in za ugodne razmere doma. Končni cilj sedanje vojske ni le zmaga na bojišču, ampak tudi na gospodarskem polju; zato se tudi mi, doma ostali, bojujemo za korist naše ljube domovine, in če se vojak bojuje s puško, mora se kmetovalec bojevati s plugom.

Boj s plugom bodi naše geslo, ki naj se tako tolmači, da so doma ostali kmetovalci do skrajnosti dolžni z umnim gospodarstvom pripomoči do pravične zmage, če naj se izkažejo kot državo ohranjujoči stan. Gre se torej za našo čast! Opravičimo v nas stavljene nade, izkažimo se vredne zaupanja, da bomo končno tudi mi sodeležni slavnih zmag, ki jih bomo slavili le tedaj z veselim srcem, če ostanemo tudi doma nepremagani, t. j. gospodarsko čvrsti.

Podoba 72. Omiške tvornice: iz betona napravljena nova struga reke Cetine.

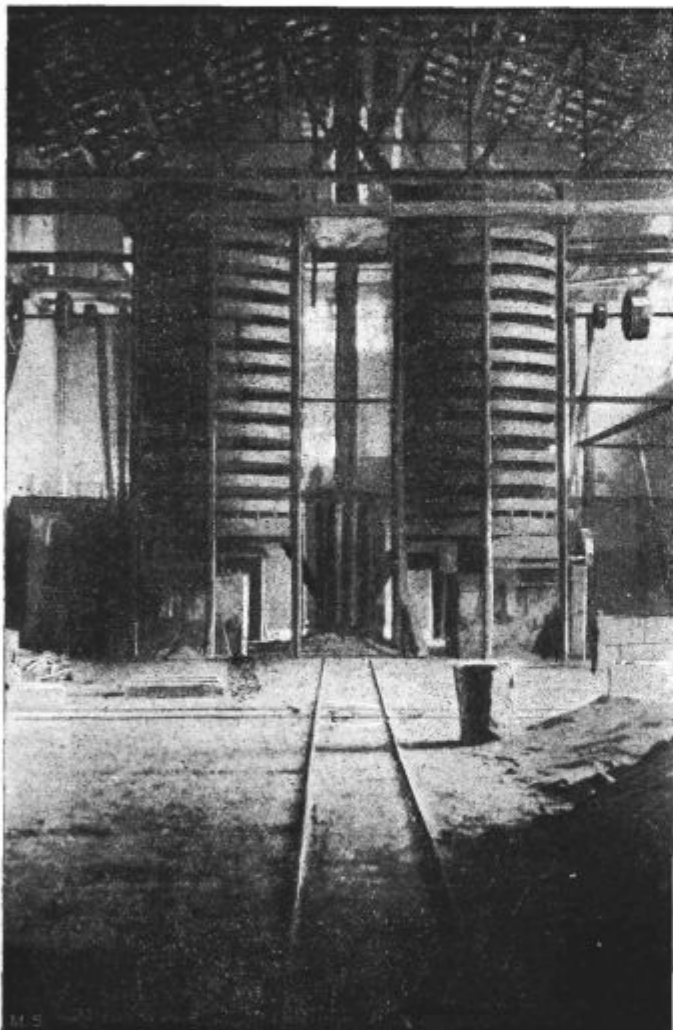
Podoba 73. Omiške tvornice: iztok nove betonske struge reke Cetine v predor.

enkrat onemogočen. V tem pogledu moramo stati popolnoma na lastnih nogah. Na tujo pomoč se nam ni zanašati.

Boj s plugom naj pomeni: veliko pridelati na polju, in sicer vsakovrstnega živeža. Pridela se pa veliko le na rodovitni zemlji in rodovitnost pa delajo, kakor smo že v nebroj spisih poučevali, v prvi vrsti rastlinske hranilne snovi. Te hranilne snovi pridejo v

zemljo z gnojem, in gnojenje pri nas je še splošno nezadostno, zlasti primanjkuje našim zemljam dušika pa tudi fosforove kisline ter kalija; zato so naši pridelki vobče nezadostni. Če umno porabimo ves hlevski gnoj in vso gnojnico, še davno ne damo zemlji one množine rastlinskih hranilnih snovi, ki je potrebna. Zato se moramo poslužiti tudi umetnih gnojil, če naj več pridelamo, in to je ravno v sedanjih časih silno nujno.

Poleg skrbnega obdelovanja, in odbire najboljšega in čistega semena, nam bo dobro letino prihodnje leto, ki bo zelo važna, zagotovilo le dobro gnojenje. Pri najumnejšem kmetovanju, kjer je ves domač gnoj do zadnje mrve umno porabljen, ni doseči največjih mož-

Podoba 74. Krške tvornice: stroji za mešanje in gnetenje apnenega dušika z vodo in oljem.

nih pridelkov; kaj šele pri nas, kjer tega ni! Umetna gnojila moramo rabiti in tukaj z denarjem hraniti pomeni zapravljati!

Tudi c. kr. kmetijsko ministrstvo je s svojim odlokom z dne 9. septembra t. l., št. 41.297., pozvalo c. kr. kmetijsko družbo, naj deluje v svojem delokrogu, da se pridelek za prihodnje leto ne le zagotovi, ampak celo pomnoži, kar se doseže v največji meri posebno s porabo umetnih gnojil; zato je kmetovalce v tem zmislu poučevati.

V 71. št. največjega nemškega kmetijskega lista „Deutsche Landwirtschaftliche Presse“, v zbirki spisov: „Kaj je kmetovalcem početi pod vplivom vojske?“ piše

eden prvih nemških kmetijskih veščakov, tajni dvorni svetnik prof. dr. P. Wagner, tole:

„Pred 25 leti se je porabilo v nemški državi za 100 milijonov mark (1 marka je 1 K 18 h) umetnih gnojil na leto. Dandanes se jih porabi za 600 milijonov in ta ogromna poraba umetnih gnojil v zvezi z drugim napredkom v kmetijstvu je naredila, da nemško žitno polje, krompiršča in travniki dajo na leto za 2½ milijardi (miljarda je 1000 milijonov) mark več pridelka kakor pred 25 leti. Ta večji pridelek omogoči velikansko vojsko in svetovno zmago, ne da bi Nemčijo izstradali. V tem zaupanju, pa tudi z vso resnostjo in s premislekom moramo svojo nalogo vršiti: Varčevati in letošnjo ter prihodnjo letino zagotoviti.“

Torej tudi Nemci, ki imajo mogočno razvito obrt in trgovino, se zanašajo v sedanji svetovni vojski le na kmetijstvo in zato ni nobena slaba šala, če smo dali temu spisu naslov: **Vojaki s kroglijami — mi pa z umetnimi gnojili!** Ob koncu vseh koncev bo zmagal tisti, ki bo najdlje zdržal, ki bo med drugim imel dovolj živeža. In to morda odločijo kmetovalci. Zato pa pojdimo tudi mi doma ostali v boj, varčujmo in zagotovimo si dobro prihodnjo letino z umnim ravnanjem, z dobrim gnojenjem, zlasti z **ve-liko in seveda pametno rabo umetnih gnojil.**

Fosfatnih umetnih gnojil nam ne bo manjkalo; če ne bo Tomasove žindre, imeli bomo gotovo superfosfat; brez kalijevih gnojil pa v sili tudi izhajamo. Prav posebno se moramo posluževati dušičnatih umetnih gnojil. Vsled razmer brzokone ne bo dosti čilskega solitra in tudi ne dovolj amonijevega sulfata; zato pa imamo sedaj na razpolago domače dušikovo gnojilo v apnenem dušiku, ki je še ceneje. Prof. dr. Wagner trdi: Vsakih 100 kg dušičnatih gnojil, ki jih ob prihodnji setvi na ha njive ne damo, bo prihodnjo leto znižalo pridelek žitnega zrnja za 350 do 400 kg na ha.

Ravnajmo torej umno s hlevskim gnojem, zvršimo skrbno setev ozimine, ne sejmo pregosto, pa dobro kleno in izbrano seme in postrezimo setvi vsekako še s superfosfatom (na ha 400—500 kg) in s kakim dušičnatim gnojilom, n. pr. z apnenim dušikom, ki je danes najceneje dušičnato gnojilo. Apnenega dušika je vzeti na ha približno 150 kg, in sicer polovico v jeseni in polovico zgodaj spomladi, preden prične žito rasti. Apnov dušik se pač sme s kostno moko in s Tomasovo žindro mešati, oziroma istočasno razsipati, nikdar se pa apnen dušik ne sme mešati s superfosfatom, ampak vsako teh gnojil se mora samo zase rabiti in naj bo med razsipanjem teh dveh gnojil vsaj osem dni presledka.

Naša dežela je predvsem živinorejska, zato bodi naša dolžnost to panogo prav posebno negovati. Skrbeti moramo torej za dovolj krme, da bomo imeli dovolj mesa v deželi in dovolj denarja iz skupička za živino. Ker moramo vse tisto, kar služi za prehranjevanje ljudi, hraniti in varčevati, bomo letos marsikaj zase porabili namesto v hlevu; zato pospešimo rodovitnost travnikov z gnojenjem, in tudi tukaj so silno važna umetna gnojila. Pognojimo travnike z apnenim dušikom enako kakor gori priporočamo pri ozimini in izboren uspeh prav gotovo ne bo izostal. Seveda tudi pri gnojenju travnikov in deteljšč ne smemo pozabiti na fosforno kislino in ker brzokone ne bo kmalu ali pravočasno dobiti Tomasove žindre, poslužujmo se superfosfata, ki ga lahko že v jeseni raztresamo ali pa tudi šele v zgodnji pomladi.

Vojska je in vsi sloji morajo pomagati za njen srečen izid, in če kdo more veliko pomagati, je to kmetijski stan. Vojska traja še po vojski, t. j. po vojski so gospodarske posledice, ki so dobre ali slabe. Slabe posledice moramo odvrniti, in sicer tem potom, da se skušamo gospodarsko krepki ohraniti; to pa dosežemo, če veliko pridelamo zase in za prodaj. Bog daj in upajmo, da bo krvave vojske kmalu konec, in da zmagamo potem tudi v gospodarski vojski; zato pa sedaj tudi mi kmetovalci mobilizirajmo z umnim gospodarstvom in kakor bodo zmagali naši hrabri vojaki s kroglijami, tako zmagamo mi z umnim gospodarstvom, pri katerem umetna gnojila niso malo važna.

Kako in zakaj sejte veliko ozimnega žita.

V vojskinih stiskah je vsled nastalih razmer treba kmetovanje vse drugače urediti, ker vsled pomanjkanja delovnih sil ter vprežne živine, nikakor ne gre tako gospodariti kakor v mirnih časih.

V teh težkih časih smo prisiljeni vsa neobhodno potrebna dela po možnosti skrajšati, pravilno kolobarjenje opustiti in z ozirom na dejstvo, da se bo rabilo izredno veliko krušnega žita, ki bo imelo prav gotovo visoko ceno, obsejati kolikor mogoče veliko prostora z ozimno pšenico in ržjo. Seveda le do gotove meje, kajti krompir itd. ter krma so pri nas tudi važni pridelki.

Tudi pri manj skrbni pripravi setve si moremo navzlic pomanjkanju delovnih sil in vprežne živine vseeno zagotoviti visoke ali vsaj dobre pridelke, če se ravnamo pri ozimni setvi po naslednjih navodilih.

Sprašenja strnišča nam bržkone ne bo mogoče pravočasno izvršiti; zato se bomo morali zadovoljiti z enkratnim oranjem in brazde tega oranja bodo morale za setev zadostovati.

Vožnja, razstresanje in podoravanje gnoja zahtevajo silno veliko dela in časa; zato gnojenje s hlevskim gnojem lahko opustimo, saj bomo ta gnoj lahko pomladali porabili. V takih razmerah kaže one njive, ki jih določimo za ozimino, kakor le hitro mogoče zagnojiti na sirovo brazdo z lahko raztopljivimi umetnimi gnojili. Ta gnojila dajo žitu na slabeje pripravljenih tleh takoj dovolj redilnih snovi, da se precej po kaljenju dobro obraste in klubuje neprilikam zime ter prihodnjo pomlad bogato obroditi.

Ozimni je dati na ha

150 kg kalijeve soli,

300 „ superfosfata in

100 do 150 kg apnenega dušika. (Apnen dušik se ne sme mešati s superfosfatom in ga je posebej razsipati po njivi saj 8 dni prej ali pozneje.)

Ozimini, ki pride na deteljišče, se more dati $\frac{1}{2}$ manj gori omenjenih umetnih gnojil; istotako, če se gnoji s hlevskim gnojem. Apnenega dušika v zadnjem slučaju zadostuje le polovica.

Sejati je ne pregosto le težko in očiščeno seme. Kjer je snetjavost doma, je seme razkužiti z namakanjem v polodstotni raztopini modre galice kakih 12 ur ter potem toliko posušiti, da se da sejati.

Pomladi leta 1915 je slabe ozimine, če treba, okrepiti s ponovnim zagnojenjem z apnenim dušikom, in ko prično dobro rasti, je vsa z ozimino obsejana tla z brananjem prezračiti, kar bo tudi poganjanje žita preprečevalo.

Vzgoja gozdov in izpremenitev bukovih gozdov v mešane.

Spisal A. Guzelj, c. kr. višji gozdni komisar v p.

I.

Dandanes je spoznal pač skoraj že vsak, tudi najmanjši posestnik veliko važnost gozda in vé ceniti njegovo vrednost. To je čisto naravna posledica splošnega gospodarskega razvoja. Marsikje ni imel les še pred malo desetletji nikake cene, ker je dolga in draga vožnja do železniške postaje vzela vse. Danes imamo v deželi že precejšnje omrežje železnic, ki se še vedno izpopolnjuje in iz gozda se spravi v denar takorekoč že vsaka trska. Če imaš pa tam v bregu par dorašlih hoj ali smrek, se ti je že težko ubraniti lesnih kupcev in prekupcev.

Za mnoge kraje so bili gozdi naravnost vir blagostanja in podlaga daljnjega gospodarskega razvoja. Kdor se hoče na lastne oči o tem prepričati, naj si ogleda enkrat prijazno Selško dolino na Gorenjskem. Prijetno ga bodo iznenadile lične kmečke hiše in lepe gospodarske stavbe ob vznožju bregov in na pobočjih. Posebno pa se bo čudil električni napeljavi po vseh večjih vaseh, ki ne služi le za razsvetljavo, ampak tudi za gonilno moč pri raznih gospodarskih strojih. Povsod bo videl znake blagostanja in občnega napredka. Skoraj gotovo bo srečal tudi vozove, težko z deskami otovorjene ali s sodi naložene in namenjene na železniško postajo.

In če bo malo poizvedoval, se bo uveril, da je iskati trdni temelj temu razvoju, poleg pripravnih vodnih sil in drugih naravnih ugodnosti, v prvi vrsti v naravnost neizčrpnemu bogastvu tamkajšnjih gozdov.

Najbolje pa svedočijo o velikem narodnogospodarskem pomenu gozdov suhe številke statističnih izkazov c. kr. poljedelskega ministrstva.

Oglejmo si jih podrobneje, poizkusimo napraviti kratek račun in marsikdo bo strmel nad zaključkom!

Po zadnjem lani izdanem poročilu je prirastlo leta 1910 v gozdih na Kranjskem okroglo 1,180.000 kubičnih metrov lesa, t. j. povprečno 2,7 metra na hektaru gozda. Posekalo pa se je: 120.000 kubičnih metrov trdega in 458.000 kubičnih metrov mehkega stavbnega lesa, skupaj 578.000 kubičnih metrov, in 564.000 drvarskih metrov trdih in 113.000 metrov mehkih drv, skupaj 677.000 drvarskih metrov.

Če se računi cena stoječega stavbnega lesa povprečno le na 10 K za kubični meter in ceno drv na 2 K za drvarski meter, znaša vrednost l. 1910. v kranjskih gozdih posekanega lesa 7,134.000 K. In če upoštevamo, da se pridelava poleg lesa še nekaj lubja za čreslo, se dobiva stelja, se pase živina in nabira razen sad, smemo ceniti vsakoletni dohodek iz kranjskih gozdov približno na 10 milijonov kron. Najmanj dvakrat toliko, torej okroglo na 20 milijonov kron pa se sme ceniti zaslužek drvarjev, voznikov, žagarjev in drugih pri lesu zaposlenih delovskih moči, vračunši seveda tudi obrestovanje v raznih napravah za izdelovanje in razpečevanje lesa naložene glavnice.

Poleg teh neposrednih koristi pa vplivajo gozdi blagodejno na ozračje in podnebje, na rodovitnost polja, ublažje vremenske sile, zadržujejo prehitri odtok zračnih padavin in izhlapevanje vlage ter so vsled tega neprecenljivega pomena za kmetijstvo in za narodno gospodarstvo.

II.

Ta razmotrivanja jasno dokazujejo veliko zasebno in občno važnost gozdov. Ali se pa tudi pravilno oskrbujejo? Ali se ne bi dalo z boljšo vzgojo prav izdatno

povišati dohodke iz gozdov? To so vprašanja, ki zaslужijo vso pozornost gozdnih posestnikov.

Nepobitno dejstvo je, da pretežna večina naših drugače jako skrbnih, za vsak napredek podvzetnih gospodarjev nima še pravega zmisla za gozdno gospodarstvo. Goljave, na katerih ni pričakovati naravnega naraščanja, končno še pogozde. To store marsikje že tudi iz lastnega nagiba, ker sprevidijo svojo škodo, če puste svet prazen. Največkrat jih pa prisili k temu določbe gozdnega zakona, ki zahtevajo, da morajo biti nastale gozdne goljave tekom 5 let popolnoma zaraščene ali v varstvenih gozdih takoj zopet pogozdene.

Ves nadaljni razvoj mladih gozdov prepuste pa naravi in le redkokdaj se opazi, da pozneje kaj store zanje.

Deloma je ta nedostatek res opravičljiv z velikim pomanjkanjem delovskih moči, katerih manjkajo celo za najnujnejše kmetijsko delo; glavni vzrok, da zaostajajo gozdi manjših posestev za drugim gospodarskim panogam pa je brez dvoma ta, ker se v gozdih šele po daljšem času pokažejo uspehi vzgojenega dela in se more gospodar šele po letih prepričati o dobroti in važnosti nasvetovanih ukrepov, mnogokrat pa tega niti ne doživi. Nasprotno se preiskusi na njivi lahko vsaka novost tekom enega leta.

Kako je napredovalo v zadnjem času pri nas kmetijstvo! Ne le, da se obrne vprid vsaka ped zemlje in z raznimi gnojili pomnoži nje rodovitnost, se prideluje tudi vrste, ki so svetu najprikladnejše in najbolj dobičkonosne in z različnimi stroji pospešuje delo. In s kakim zanimanjem zasleduje dandanes kmet tržne cene svojih pridelkov in je natančno poučen o vsaki izpremembi! Drugače bi pri naraščajočih izdatkih tudi izhajati ne mogel.

V času torej, ko je najizdatnejše, vse novejšo izkušnje uporabljajoče izkoriščanje zemljišč za posestnike takorekoč življenski pogoj, se sme zahtevati vsekako tudi za gozde boljše, pravilnejše gospodarstvo. Glavno načelo umnega gozdnega oskrbovanja mora biti, da se vzgoji v najkrajšem času z ozirom na kakovost zemlje kar mogoče veliko množino najdražjega stavbnega lesa, pri tem pa pomnoži in trajno ohrani rodovitnost sveta.

Vrednost lesa je splošno odvisna od porabnosti za stavbe in gradivo, za kolarsko, strgarsko in razne druge obrti itd. V poštev pride seveda vrsta lesa, potem pa njegova kakovost. Zahteva se zdrava, gladka, ne grčasta, ravna in dosti debela debela. Čim debelejša je drevje, tem dragocenejša je vobče, tem večjo porabnost ima in tem manj ga odpade na drva. Vsakdo vé, da so široke deske dražje od ozkih in da imajo debeli dolgi tramovi veliko višjo enotno ceno kakor tanki in kratki. Seveda so tudi glede debeline blaga merodajne zahteve lesnega trga, pri nas Reke in Trsta. Po tržnih poročilih se zdaj malo povprašuje po zelo močnih tramovih in se laže stržijo srednji in tanki, ki se rabijo za navadne strešne stole, za orodja, odre in za tlak. Temu je kriva hitro prodirajoča uporaba železobetona pri stavbah in nekoliko tudi sedanje negotove razmere na Balkanu. Za deske, remeljne in late, ki se ne morejo nadomestiti s cenejšim in trpežnejšim gradivom, je povpraševanje vedno enako. — Omenil sem to, da se vidi kake okoliščine mora gozdni posestnik vpoštevati.

Da je grčast les manj vreden kakor čist gladek les, je vsakemu umljivo. Pri jelovem lesu razlika še ni tako občutna, čeprav lesotržci razločujo lepe gladke deske od grčastih. Pri hrastovem lesu so pa ravna,

dolga in gladka debela nerazmerno dražja kakor vijugasta in vejnata enake telesnine. In pri bukvi so sploh le gladka debela porabna za deščice in mizarški les; vse drugo je odpadke in se razcepi v drva ali pokuha v oglje. Še za kurjavo so lepa polena več vredna kakor pa grčaste klade.

Vsa navedena dobra svojstva lesa je mogoče doseči najhitreje, ves razvoj gozda se da izdatno pospešiti in stem pomnožiti dohodke s pravilno vzgojo. Polje se mora skrbno obdelovati, pridno pleti, okopavati itd., da je kaj pridelka. Prav to velja tudi za gozde.

V prvi mladosti se morajo gozdi trebiti. To delo, slično pletvi na polju je bilo že opisano v spisu „Kdaj in kako naj se iztrebi grmovje, ovirajoče gozdno drevje v rasti“, v 13. št. „Kmetovalca“ iz leta 1912.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 137. V novi kapnici je voda šele 6 mesecev, pa so se v njej že zaredile razne živalce. Kako bi v kapnici zatrl golazen, oziroma kaj bi napravil, da bi poginila? (A. Z. v K.)

Odgovor: Različni mrčes se more v kapnici le tedaj zarediti, če najde v vodi primerne hrane in to so razne organske snovi, ostanki odmrlih živali in rastlin. Dajte v kapnico toliko kuhinjske soli, da bo voda sicer pitna, mrčes pa, ki je vajen le sladke vode, ne bo mogel v njej živeti. To sredstvo pa ni posebno priporočljivo, ker slana voda za redno pijačo ni dobra in zato bo edino pravo, če kapnico izpraznite in jo temeljito očistite. Tako očiščeno kapnico polnite le s čisto vodo in to dosežete, če pritekajočo vodo vedno sproti preceitate skozi zabojo, ki je napolnjen zgoraj z debelejšim, spodaj s finejšim peskom. Tak pesek večino organskih snovi zadrži. Seveda ga je treba od časa do časa z novim, popolnoma čistim in izpranim nadomestiti.

Vprašanje 138. Ali ne zadestuje dušik, ki je v našem domačem hlevskem gnoju in v gnojnici, in ali je torej res potrebno dokupovati dušikova umetna gnojila? (J. L. v R.)

Odgovor: Če hočemo doseči na naših njivah in travnikih toliko in takih pridelkov, da bo kmetijstvo dobičkonosno, se moramo posluževati dušičnatih umetnih gnojil, seveda na pravi način in v pravi meri ter v zvezi z drugimi umetnimi gnojili. Brez tega so naši pridelki na njivah tako revni, da prav gotovo ne poplačajo velikega truda, ki ga imamo z obdelovanjem. Temu je eden glavnih vzrokov pomanjkanje dušika v zemlji in v hlevu, in sicer v zadnjem slučaju v obliki močnih krmil. Dokler tega pomanjkanja ne odstranimo, ostane naše kmetijstvo nazadnjaško. Zato bomo vedno priporočali porabo umetnih dušičnatih gnojil, in sicer tudi tam, kjer se z gnojem pravilno in varčno ravna. To je naše

stališče, glede kterega se ne bomo prerekali z ono gospodo, ki o kmetijstvu prav nič ne razume, pa vendarle hoče pospeševati naše kmetijstvo z rečmi, ki so toliko časa le otročarije, dokler nimajo prave podlage. Ne pustite se torej begati, ampak poslušajte se dušičnatih umetnih gnojil na način, kakor ga neprestano priporočamo.

Vprašanje 139. Odkod pride snetivost pšenice in ali je kako sredstvo snetivost na pšenici zatreti? (A. R. v S.)

Odgovor: Snetivost povzroči neka gliva (*Tilletia caries*), ki pride s semenom v zemljo in se potem na zrnju v klasju razvija in tako dela žito snetivo. Iz tega sledi, da je edino sredstvo proti snetivosti sejanje zdravega zrnja. Ker se pa nikdar ne ve, če je zrnje zdravo, zato ga moramo pred setvijo vselej razkužiti s tem, da ga kakih 12 ur namakamo v raztopini modre galice, ktere je vzeti $\frac{1}{2}$ kg na 100 litrov vode. Tako namočeno žito je potem posušiti, in sicer toliko, da se lahko z roko seje. Premočna raztopina modre galice ali predolgo namakanje škoduje kaljivosti, kajti v raztopini je vedno nekaj proste jedke žveplene kisline. Kisline moremo tudi utopiti in sicer z 1% ugašenega apna.

Vprašanje 140. Krava, ki je izborna molznica, je skotila telico, ki se ji zapira blato. Telica je zelo lepa in ker je od dobre matere, bi jo rad imel za plemo. Žival je zelo živahna in rada je. Telico napajamo z mlekom in kadar je sita, je silno napeta. Zakaj se pri novorojenem teletu pojavlja napenjanje in kako ga je preprečiti? (I. M. v P.)

Odgovor: Da mlado telico, ki dobiva še mleko, napenja in je zaprta, zato more biti več vzrokov, od kterih mi pravega ne moremo uganiti in Vam zaradi tega tudi ne dati pravega nasveta kako temu odpomoči. Vsled vsebine Vašega vprašanja imamo pa upravičeno sumnjo, da Vaše tele dobiva preveč mleka naenkrat; Vi pravite namreč, da rado je in da je vselej napeto, kadar se nasiti. Novorojeno tele v pričetku ne prenese več kakor 1 liter mleka, in če ga več popije, pa pride mleko ali v čreva ali pa v mali, še nerazviti prvi del želodca namesto edinele v prvi želodec, t. j. v sirliščnik. Le sirliščnik je sposoben mleko prebaviti, t. j. mlečno sirino pretvoriti, dočim vamp in čreva niso sposobna tega storiti. Če torej mleko pride v vamp ali čreva, se tamkaj kisa, gnije itd, tvorijo se plini in tele postaja napeto in postane zaprto. Če je torej naše domnevanje pravo, potem je edino sredstvo, uvesti pravilno krmljenje. Tele naj naenkrat ne dobi več kakor 1 liter mleka in da ne bo lačno, naj se vsaki dve uri napaja. Starejše tele seveda prenese tudi več mleka. Teleta, ki dobivajo preveč mleka in so zato napeta in zaprta, lahko močno obole in prično hirati. Takih telet prav mnogo tudi pogine.

Družbene vesti.

* **Gospodarska pomožna pisarna za Kranjsko.** Po naročilu njega ekselence gospoda ministra za notranje zadeve se je ustanovil v Ljubljani v svrhu urejevanja zasebnih zadev vpoklicancev gospodarski deželni pomožni odbor, imenovan „Gospodarska deželna pomožna pisarna za Kranjsko“, z nalogo, dokončati vse one zasebnopravne, gospodarske in druge zadeve vpoklicancev, kterih isti vsled vpoklica sami niso mogli urediti. Članom gospodarskega deželnega pomožnega odbora so bili imenovani od njega ekselence gospoda deželnega predsednika sledeči gospodje: Avgust Bukovec, deželni računski revident; dr. Ferdinand Eger, odvetnik in deželni poslanec; Anton Galle, c. kr. notar;

dr. Vinko Gregorič, primarij deželne bolnišnice in deželni poslanec; Josip Haufen, c. kr. višjesodni svetnik; Henrik Kittag, c. kr. finančni svetnik; dr. Danilo Majaron, odvetnik in predsednik kranjske odvetniške zbornice; Kamilo Pammer, ravnatelj kranjske stavbinske družbe in podpredsednik trgovinske in obrtne zbornice v Ljubljani; dr. Fr. Papež, odvetnik; cesarski svetnik Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe kranjske; Ivan Plantan c. kr. notar in predsednik kranjske notarske zbornice; dr. Robert Praxmarer, c. kr. deželnovladni svetnik. — Predsednikom je bil imenovan c. kr. višjesodni svetnik Josip Hauffen, njegovim namestnikom pa c. kr. deželnovladni svetnik dr. Robert Praxmarer. — Pomožni odbor se je ustanovil 18 t. m., in sicer radi hitrejšega poslovanja v peterih sekcijah. Posameznim sekcijam pripadajo: 1. sekcija (pravna sekcija za sodne zadeve v spornem postopanju) gg.: dr. Majaron, predsednik, dr. Eger, dr. Papež; 2. sekcija (za nesporne pravne zadeve) gg.: Galle, Hauffen, predsednik, Plantan; 3. sekcija (za narodno-gospodarske stvari) gg.: dr. Gregorič, Pammer, predsednik, Pirc; 4. sekcija (za upravne in finančne stvari) gg.: Kittag, Plantan, Praxmarer, predsednik; 5. sekcija (za socialne stvari) gg. Bukovec, dr. Gregorič in Pirc, predsednik. — Pisarna pomožnega odbora se nahaja v Ljubljani na Slovenskem trgu v II. nadstropju Sodne palače v sobi št. 114. — Svojci pod orožje poklicanih kmetovalcev in drugih, ki potrebujejo kakega nasveta v naštetih zadevah, naj se zglaste pisмено ali ustno v tej pisarni.

* **Olnata močna krmila.** Družba opozarja svoje ude na dejstvo, da je prekmorsko novo dovažanje podzemskih orehov, sezamovega in drugega semena, iz kterega so oljarne stiskale olje ter iz ostankov napravile našim kmetovalcem sedaj že splošno priljubljene oljne tropine, vsled vojne začasno prekinjeno. Čeravno so zaloge v avstrijskih oljarnah še dokaj obsežne, se pa vendar vsled obilnih naročb sedaj nepričakovano hitro praznijo; zato družba svojim udom svetuje, da iz previdnosti naročajo že sedaj pri družbi vsaj toliko močnih krmil, kolikor jih utegnejo čez zimo rabiti, sicer se utegne zgoditi, da jih bodo naši kmetovalci pozneje pogrešali, dočim bodo druge dežele po Avstrijskem z njimi dobro preskrbljene.

* **Ker praznih vreč primanjkuje, naj vsak naročnik po možnosti svoje vreče pošlje.**

* **Žlindre** to jesen in bržkone tudi pozimi ne bo dobiti. To, kar tvornice sedaj izdelujejo, bodo porabile v svoji deželi. V nadomestilo za žlindro nam bosta služila superfosfat in kostna moka. Kalijeve soli in kajnita je še v zalogi in bo kalijevih gnojil sploh zadosti dobiti, samo če železniški promet z Nemčijo ne bo prehudo oviran. Čim hitreje nam torej naročniki prijavijo svoja naročila, tem večja je možnost, da gnojila še pravočasno prejmejo.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Apneni dušik po 24— K 100 kg iz Ljubljane.

Amonijev sulfat po 34— K 100 kg iz Ljubljane.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 18 K 100 kg z vrečo vred.

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trekarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 22 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. Vsled ugodnega sklepa more družba dati večje množine teh tropin sedaj celo po ugodnejših pogojih, kakor oljarne same.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 22—100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg. Družba te tropine posebno priporoča za pokladanje mlečnim kravam in teletom. V njih je 42 % beljakovin in tolščobe.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po znižani ceni. K 20—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 75 kg. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker utegnejo oljarne pozneje ceno vsled večje porabe znatno povišati.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč tolščobe. Opozarjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev“, ki je izšel v devetnajsti številki lanskega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejem in tudi perutninarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokslego apna in največ 3% tolščobe ter stane pri manjših množinah 36 vinarjev kg, v izvirnih vrečah po 75 kg pa 35 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg po 22 h. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljave na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, voznik list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja.

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 20 h 100 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje.

Za vinogradnike in vinske trgovce ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. Bernadotov

vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 kg se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati. Opozarjamo na spisa c. kr. kletarskega nadzornika Fr. Gombača o vinomeru in o eponitu v 6. številki letošnjega „Kmetovalca“.

Razglas

o sprejemu gojenk v kmetijsko gospodinjstvo šolov c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Po okoliščinah, ki jih določijo sedanje razmere vsled nastale svetovne vojske, se otvori šole v jeseni (bržčas okoli Vseh svetih) šestnajsti tečaj kmetijske gospodinjske šole. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem posloppu poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani ter poučuje 7 moških in 7 ženskih učnih moči.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 35 K, ali za ves tečaj 385 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

sač do 15. oktobra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Če bo mogoče s poukom poprej pričeti oziralo se bo na prošilke, ki se prve zgledajo.

V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prošilke iz drugih dežel.

Prošnje za sprejem bodo rešene takoj ko bo določen pričetek šole.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 1. avgusta 1914.